

Brandsma e.a. Twee Oranjealbums

Het is tussen 1929 en 1939 een aantal malen voorgekomen dat meerdere koffie- en theebedrijven hetzelfde (reclame)album uitbrachten, dat niet door andere bedrijven is uitgebracht. In de meeste gevallen waren dit albums met plaatjes met korte beschrijvingen erbij, waarschijnlijk afkomstig van een reclamehandel. Eind dertiger jaren brachten enkele van deze bedrijven echter twee echte klassieke albums uit die niet door een reclamehandel gemaakt zijn, de "Oranjealbums": *Oranje-vreugde 1936 - 1937* (1937) en *Neerlands Hope 31 januari 1938* (1939). Hoe deze albums tot stand gekomen zijn, is niet bekend. Wel dat ze beide gemaakt zijn door Drukkerij „De IJsel” v/h R. Borst & Co. in Deventer, die in de twintiger en dertiger jaren ook het drukwerk van vele andere grote klassieke albums verzorgd heeft (Kanis & Gunnink, Het Klaverblad, Zendingsbureau). De dertiger jaren waren voor Nederland in economisch opzicht een aanhoudende crisis, terwijl de omringende landen zich na enkele jaren al uit het dal omhoog worstelden. In 1938 bedroeg de werkloosheid in Nederland nog 25%, terwijl die in Engeland slechts 5% was en in Duitsland slechts 2,5%. Het is daarom goed mogelijk dat De IJsel zelf de markt opgegaan is met een album en dat heeft aangeboden aan een aantal vaste klanten. De kleine koffie- en theebedrijven kwamen daarvoor in aanmerking omdat die een sterk regionaal afzetgebied hadden en omdat de plaatjes direct bij de producten verpakt konden worden en dus niet op bonnen hoefden te worden uitgeleverd.

Aanleiding voor het eerste album – *Oranje-vreugde* - was de verloving van kroonprinses Juliana, gevolgd door het huwelijk op 7 januari 1937. Aanleiding voor een vervolalbum – *Neerlands Hope* – was de geboorte van prinses Beatrix op 31 januari 1938.

Oranje-vreugde werd in een identieke uitvoering uitgegeven door 5 koffie- en theebedrijven, waarvan één in Deventer, twee in Friesland, één in Gelderland en één in Zeeland:

- F. Koster, Thee-Import in Deventer
  - Fa. H. Brandsma, Koffiebranderij en Theehandel in Drachten
  - Fa. F.J. Tempel, Koffiebranderij in Stadskanaal
  - Wentink-Haffmans N.V., Grossier in koloniale waren in Arnhem
  - Fa. C.M. Dommissie & Zoon, Koffiebranderij en theehandel in Vlissingen
- Met *Neerlands Hope* had „De IJsel” minder succes; alleen de twee Friese bedrijven deden hieraan weer mee en er kwam een derde Fries bedrijf bij:
- O. de Wiljes, N.V. Koffie- en Theehandel Stadskanaal.
- Dit waren kleine bedrijven, waardoor de albums redelijk zeldzaam zijn gebleven.

Oranje-vreugde is ook uitgegeven zonder de naam van een bedrijf erin. Ook is het ongewijzigd overgenomen door een bedrijf in Indië, de Pandjie Suiker- raffinaderij in Sitoebondo op Java, en gedrukt in Nederlandsch Indië door Drukkerij H. van Ingen in Soerabaja.

De albums vertonen uiteraard grote overeenkomst in uitvoering. Beide zijn iets ondermaatse klassieke albums (23,5 x 29,5 cm), ingebonden met linnen rug met imitatieleer print zonder titelopdruk, en beplakt voor- en achterplat. Heel toepasselijk is de achtergrondkleur van voor- en achterplat oranje. Op beide prijkt op de voorzijde een foto van het prinselijk paar, op het tweede album met baby. De lauwerkrans die de foto op het eerste album omringt, is herhaald op de achterzijde. Op het tweede album is het familiewapen onder de foto op de achterzijde herhaald.

Beide albums bevatten 100 kleine, stijve, glanzende zwart-wit fotoplaatjes. De plaatjes zijn met 6, soms met 5, op aparte plaatjespagina's geplaatst. Het eerste album heeft voorin twee paginagrote zwart-wit foto's, een van Juliana en een Bernhard, die ingeplakt werden meegeleverd. Het tweede album heeft als vervolg voorin een grote foto van baby Beatrix in de box en verderop een van drie vorstelijke generaties – Wilhelmina, Juliana en Beatrix – samen.

Drukkerij De IJsel heeft nog een derde klassiek album in dezelfde uitvoering gemaakt, getiteld *Een wandeling door Ouwehands dierenpark* (1940). Dit album dat inhaakt op het bij koffie- en theebedrijven succesvolle reclame-album De Diergaarde (Rotterdam), is gewijd aan de vrij nieuwe dierentuin in Rhenen – dus in de Oostelijke provincies – die enkele maanden later in de vuurlinie kwam te liggen bij de inval van de Duitsers. Het is uitgegeven door weer drie regionale koffie- en theebedrijven, Theehandel Boersma in Dokkum, Dommisse in Vlissingen en koffiebranderij en theehandel Peddemors in Almelo. Van dit drietal heeft alleen Dommisse een Oranjealbum uitgegeven. Zie verder bij Dommisse e.a.

BRAN01

Oranje-vreugde 1936 – 1937

Oranje-vreugde 1936 – 1937. Hoe het Nederlandsche volk meeleeftde in het geluk van zijn Kroonprinses ... Met 100 plaatjes, betreffende jeugd, verloving, ondertrouw en huwelijk van H.K.H. Prinses Juliana en Z.K.H. Prins Bernhard. (1937)

Uitgegeven door Fa. H. Brandsma Drachten, Fa. C.M. Dommissie Vlissingen, Fa. F. Koster Deventer, Fa. F.J. Tempel Stadskanaal en Fa. Wentink-Haffmans Arnhem. Het betreffende bedrijf is op de titelpagina vermeld.

67 pagina's vanaf het voorlooptitelblad, de eerste 10 ongenummerd, met een paginagrote foto van Juliana op pagina 5 en een van Bernhard op pagina 7 ingeplakt meegeleverd. 100 zwart-wit fotoplaatjes om in te plakken op aparte meegenummerde plaatjespagina's.

Prijs: 50 cent of gratis op diverse bonnen.

Kenmerken

De algemene kenmerken van de twee Oranjealbums zijn behandeld in de inleiding.

Iets ondermaats halfinnen album (23,5 x 29,5 cm) met aubergine rug met imitatieleer print zonder titelopdruk, en beplakt voor- en achterplat. De lauwerkrans die de foto op de voorzijde omringt, is herhaald op de achterzijde. Het album is ruim gebonden, zodat de dikke plaatjes ondanks het ontbreken van vulstrips geen probleem vormen. Het binnenwerk is gedrukt op zacht crèmekleurig papier, dat vaak verzuringsvlekjes vertoont.

De tekst is ingedeeld in 15 aansluitende korte hoofdstukken, ongenummerd met titel. Het album bevat 100 stijve, glanzende zwart-wit fotoplaatjes van circa 50 x 78 mm. De plaatjes zijn met 6, soms met 5, op aparte plaatjespagina's geplaatst, met naast, boven of onder het plaatje het nummer en een blokje beschrijvende tekst. Enkele malen zijn vier liggende plaatjes onder elkaar geplaatst, waarvoor eigenlijk te weinig ruimte is; de plaatjes raken elkaar bijna.

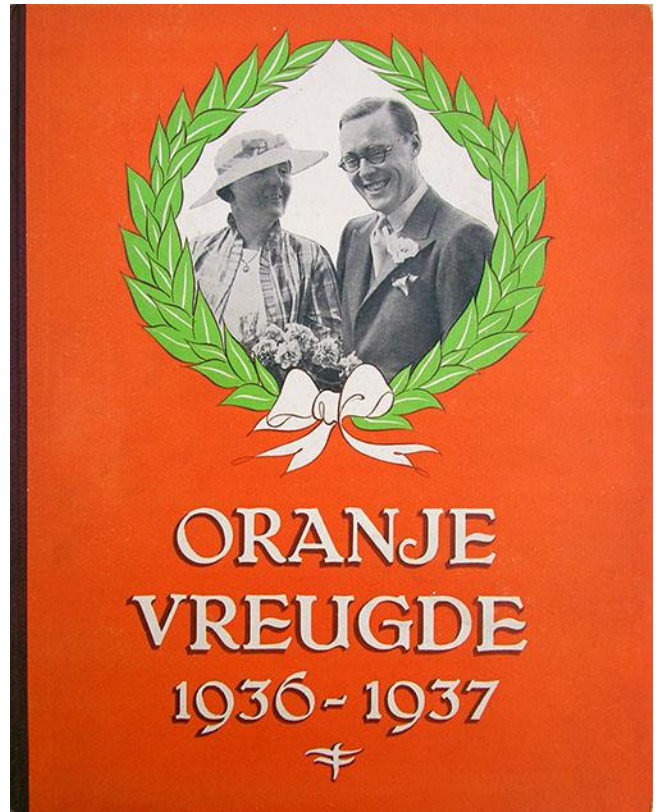
De tekst is ingedeeld in 15 aansluitende korte hoofdstukken, ongenummerd met titel.

Het album bevat 100 stijve, glanzende zwart-wit fotoplaatjes van circa 50 x 78 mm. De plaatjes zijn met 6, soms met 5, op aparte plaatjespagina's geplaatst, met naast, boven of onder het plaatje het nummer en een blokje beschrijvende tekst. Enkele malen zijn vier liggende plaatjes onder elkaar geplaatst, waarvoor eigenlijk te weinig ruimte is; de plaatjes raken elkaar bijna.

De stijve, zwart-wit fotoplaatjes zijn doorlopend genummerd 1 – 100.

Inhoud

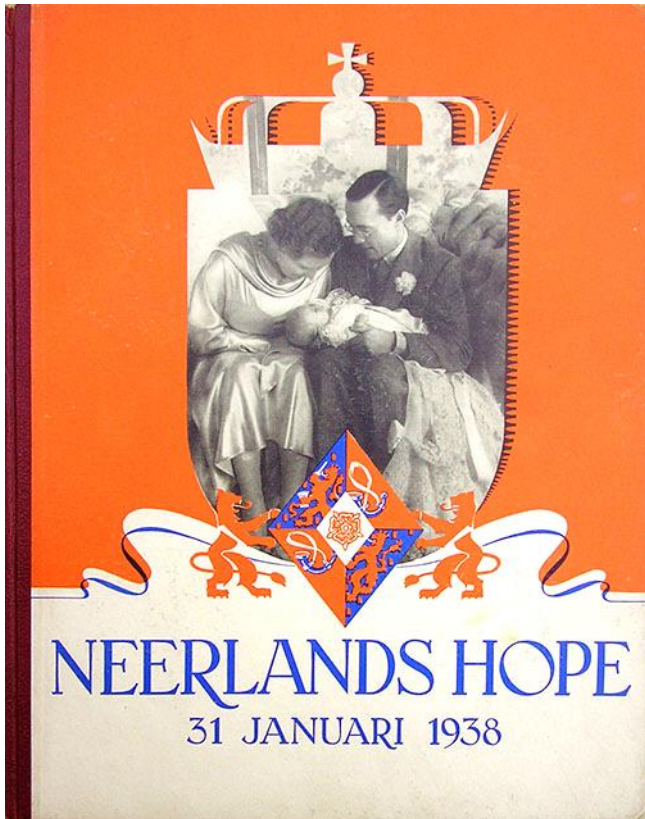
Voor fans van het koningshuis bevat dit album boeiende documentaire informatie. Juliana wordt gevolgd vanaf haar geboorte op 30 april 1909 tot de huwelijksvoltrekking op 7 januari 1937, en tussendoor wordt ook uitvoerig aandacht besteed aan de afkomst en het leven van Bernhard. De hoofdstuktitels zijn: "Zoo lang Vorst Nassau's stamboom bloeit wordt Neerlands tuin nooit uitgerooid" (de geboorte en jeugd), Meerderjarig, Gepromoveerd, Prins Bernhard breekt het wolkendek (afkomst en carrière van Bernhard), Onze Prinses is verloofd!, Het Fordje (rijtoer door Den Haag), De Prins spreekt Nederlandsch!, In ondertrouw, Prins Bernhard wordt officier bij de weermacht, En het regende geschenken, Een bruiloftsstoet trekt door de Residentie, In het Stadhuis, Schouder aan schouder in verdriet en vreugde, Het huwelijk plechtig ingezegend, „Als man en vrouw staat ge nu in ons midden." De teksten uitgesproken in het stadhuis en in de kerk zijn integraal opgenomen.

52. Bezoek Koninklijke Familie bij de Legermanoeuvres in de omgeving van Rucphen. De Prins en Prinses bij een der tanks. (24-9-'36)

53. Koninklijk bezoek bij de Legermanoeuvres. H.K.H. Prinses Juliana en Z.K.H. Prins Bernhard in gesprek met Gen. Fabius. (24-9-'36)

BRAN02

Neerlands Hope – 31 januari 1938

Neerlands Hope. Een vervolg op het album „Oranjevreugde”. Met 100 losse plaatjes naar foto's uit de prille jeugd van H.K.H. Prinses Beatrix en uit het leven van Haar Ouders en Grootouders in denzelfden tijd. (1939)

Uitgegeven door Fa. H. Brandsma Drachten, Fa. F.J. Tempel Stadskanaal en N.V. O. de Wiljes Stadskanaal. Het betreffende bedrijf is op de titelpagina vermeld.

63 pagina's vanaf het voorlooptitelblad, de eerste 5 ongenummerd, met een paginagrote zwart-wit foto van baby Beatrix in de box op pagina 2 en een met drie generaties (Wilhelmina, Juliana en Beatrix) op pagina 51 ingeplakt meegeleverd. 100 zwart-wit fotoplaatjes om in te plakken op aparte meegenummerde plaatjespagina's.

Prijs: 50 cent of gratis op diverse bonnen.

Kenmerken

De algemene kenmerken van de twee Oranjealbums zijn behandeld in de inleiding.

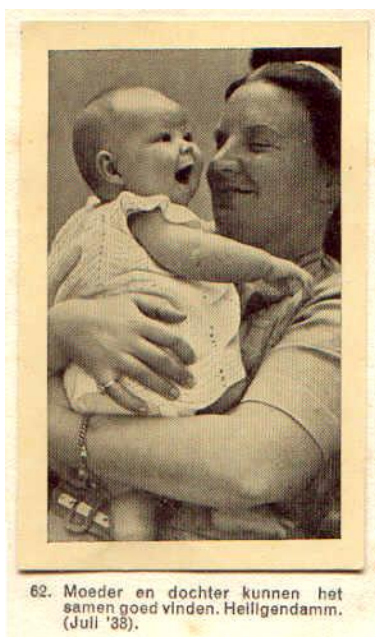
Ondermaats halflinnen album, iets kleiner dan het voorgaande (23 x 29,2 cm) met wijnrode rug met imitatieleer print zonder titelopdruk, en beplakt voor- en

achterplat. De achtergrondkleur van voor- en achterplat is oranje. Het familiewapen van de Nassaus die onder de foto op de voorzijde staat, is herhaald op de achterzijde. Het album is ruim gebonden, zodat de dikke plaatjes ondanks het ontbreken van vulstrips geen probleem vormen.

Het binnenwerk is gedrukt op zacht crèmekleurig papier, dat vaak verzuringvlekjes vertoont. De tekst is ingedeeld in 8 aansluitende hoofdstukken, ongenummerd met titel.

Het album bevat 100 stijve, glanzende zwart-wit fotoplaatjes van circa 50 x 79 mm. De plaatjes zijn met 6, soms met 5, op aparte plaatjespagina's geplaatst, met naast, boven of onder het plaatje het nummer en een blokje beschrijvende tekst. Dit album bevat een grotere variatie van liggende en staande plaatjes, die in diverse patronen op ene pagina zijn geplaatst.

De stijve, zwart-wit fotoplaatjes zijn doorlopend genummerd 1 – 100.

62. Moeder en dochter kunnen het samen goed vinden. Heiligendam. (Juli '38).

Inhoud

Dit album begint op 15 juni 1937, als prinses Juliana een dankwoord voor de Nederlandse radio besluit met:

„Nooit had iets mij kunnen weerhouden alle deelen van het programma mee te maken, waren het niet – op zichzelf verheugende – gezondheidsredenen geweest, die U zeker wilt verstaan en billijken.”

Dan wordt de verbinding met het paleis verbroken. In de Nederlandsche huiskamers is het plotseling heel stil geworden. Een ieder, die in dit oogenblik de stem van onze Prinses had gehoord, is tot in het diepst van zijn ziel ontroerd. Binnen afzienbaren tijd verwacht zij een baby.

In het volgende hoofdstuk krijgt prins Bernhard een auto-ongeluk waar hij goed vanaf komt. In "Een nieuwe lente op Hollands erf" vindt de geboorte van Beatrix plaats op 31 januari 1938 om 9.47 uur. In "Vreugde in het land" wordt de vreugde breed uitgemeten. Daarna wordt het prinsesje gedoopt op 12 mei 1938. Twee volgende hoofdstukjes spelen zich af bij en in de kerk, compleet met een aantal teksten. Het laatste hoofdstuk hoort er niet helemaal bij; dit gaat over het veertigjarig regeringsjubileum van Wilhelmina op 31 augustus 1938, maar het eindigt toch op 10 september weer bij Juliana en de baby.